

Ramp in table-top formaat

Door Kees Malingré

Stel je de volgende setting eens voor: acht mannen en vrouwen, net in het pak rond een vergadertafel. "Gunst, nu is het ketelhuis ontploft," zegt de één. "Oh, dan hebben we nu een calamiteit," antwoordt de ander rustig. Dat klinkt natuurlijk niet echt als een ramp. Toch is het op dat moment bloedserieus, want het gaat om een rampenoefening in het museum. De brandweer noemt zoiets een 'table-top' oefening. U en ik zouden zeggen: 'een papieren oefening'. Dat geeft ook beter aan wat er gebeurt. De ramp bestaat alleen op papier en heeft geen gevolgen voor de bezoekers of collectie. Zoiets in het echt naspelen zou een beetje kostbaar en niet ongevaarlijk zijn. Rond de tafel dus met iedereen die tijdens een calamiteit een specifieke rol bekleedt.

De directeur zorgt voor de coördinatie en de finale beslissingen, het hoofd Beveiliging voor de communicatie en de aansturing van zijn personeel, het hoofd Communicatie voor het opvangen van de pers, de collectieverantwoordelijken voor het advies over de behandeling van de objecten en zo verder. Iedereen heeft de beschrijving van de calamiteit, die speciaal voor deze oefening bedacht is, voor zich liggen. De oplossing uiteraard niet, die groeit tijdens het spel.

Wettelijke verplichting

Dergelijke oefeningen lijken misschien een spel. Voor een museum als het onze is het echter noodzaak en zelfs een wettelijke verplichting. Als gastheer ben je nu eenmaal verantwoordelijk voor de gasten die zich in de gebouwen of op het terrein begeven. En niet in de laatste plaats draagt het museum de verantwoordelijkheid voor het eigen personeel. Een zaak waar het Zuiderzeemuseum zeer serieus mee omgaat. Samen met Museum Security Consultancy uit Rotterdam en ICN maakten we in 2002 en 2003 een uitgebreide inventarisatie van de voorzieningen die het Zuiderzeemuseum reeds getroffen had. Van opslagcontainer voor verf tot panieksluitingen op de nooddeuren: alles is bekeken, getest en beschreven. Ook de gemaakte afspraken en regelingen zijn de revue gepasseerd. Op basis van dit alles is een handboek gemaakt dat het museum moet helpen om mogelijke calamiteiten goed te doorstaan.

Buitenbeentje

Bij het schrijven van de rampenplannen bleek al snel dat het Zuiderzeemuseum ook op dit gebied een buitenbeentje is. In welk Nederlands museum vind je 14 hectare terrein, 325 gebouwen, levende have en ook nog eens een aantal eigen veerboten? Deze complexe infrastructuur maakt het beheersen van calamiteiten er niet eenvoudiger op. Een scenario waarbij een volle veerboot van het museum, door een storing in de besturing, de steiger en een museum pand aan de waterkant ramt, is niet helemaal denkbeeldig. Dus moest worden bekeken welke risico's samenlopen en elkaar zo wellicht versterken. Je ontkomt er niet aan om te kijken wat de wet ervan zegt en wat de gemeente erover heeft bepaald. Voor ons museum betekende dat bijvoorbeeld het uitpluizen van het binnenvaartreglement, maar ook de regeling voor het personenvervoer, het vaarbesluit en de eigen CAO. Al die regels en voorschriften zijn van invloed op de veiligheid van bezoekers, personeel en objecten. De schrijvers vonden soms aardige staaltjes van elkaar tegensprekende regelingen en kozen dus soms de beste oplossing op basis van bestaande ervaringen.

Collectie

Een apart hoofdstuk vormt het beheer van de collectie, wat één van de belangrijkste taken van een museum is. Hierin wordt minutieus uitgelegd hoe

stukken uit de collectie verplaatst moeten worden en wat je daarvoor allemaal moet doen. Een schilderij kun je nu eenmaal niet zomaar van de muur halen, dat vergt de nodige ervaring. Ook het verplaatsen doe je niet voordat je zeker weet of er ergens een veilige plek is en of je de objecten daar kunt opslaan. Zelfs de weg ernaartoe is van belang, zeker als je gerekend had op de lift, die bij brand uitgeschakeld is. Kortom, geen sinecure. Ook dit gaat in één van de nog komende oefeningen vast aan bod komen en dan niet op papier. Hoewel de collectie heilig is voor het museum, gaan mens en dier ook hier wel voor. Tijdens de oefeningen wordt daarom vooral aandacht geschonken aan het snel en veilig afvoeren van bezoekers. De collectie komt later pas aan de beurt. Als dat echter nodig is, staat de wijze waarop nu goed beschreven.

Meerdere oefeningen

Al met al heeft het museum nu de beschikking over een handboek van ruim 10 pagina's, dat zal dienen als leidraad. Tijdens het maken hiervan zijn waar mogelijk direct nieuwe afspraken gemaakt en zijn regelingen of voorschriften aangepast. Voor personeel en bezoekers zullen nog opvallende stickers door het museum worden verspreid, met daarop de meest basale instructies in geval van calamiteiten. De papieren calamiteitenoefening was ook nog maar een begin. Het komende jaar zullen er meerdere oefeningen volgen die specifieke onderdelen testen. Uiteraard worden deze gehouden in samenwerking met de verschillende hulpdiensten. Daarnaast staat er een 'echte' ontruimingsoefening op de agenda. Het alarm zal dan afgaan, waarna iedereen het pand zal moeten verlaten. Het is te hopen dat de oefenstaf dan een goed heenkomen heeft gevonden. In elk geval is het een geruststellende gedachte dat het Zuiderzeemuseum zich terdege heeft voorbereid op mogelijk onheil. ■